

استاد یوسف ثبوتی، دانشمند ایرانی

دکتر مهدی زارع

نگارنده دانشجوی استاد دکتر یوسف ثبوتی نبوده است، ولی افتخار داشته تا به مناسبت‌های گوناگون محضر استاد ثبوتی را درک کند و از دانش گسترده و منش والای این دانشمند معاصر در وسع خود خوشه‌چینی کند. اولین باری که استاد ثبوتی را دیدم، در جریان مراسم افتتاح ایستگاه لرزه‌نگاری باند پهن زنجان در ۲۵ مهر ۱۳۸۶ بود. آن ایستگاه یکی از ایستگاه‌هایی است که پژوهشگاه ما (پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله) در کشور در مجموعه ایستگاه‌های شبکه لرزه‌نگاری باند پهن خود توسعه داده است و شخص استاد ثبوتی و همچنین دانشگاهی که ایشان در شهر زادگاه خود - زنجان - ایجاد کرده‌اند (دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان)، نقش بسیار پررنگی در پیگیری، تملک زمین، و اجرای مقدمات کار و نهایی کردن آن داشتند. قبل از آن شنیده بودم که در زنجان مردم شهر به نام استاد ثبوتی (یا آن‌طور که بیشتر مردم زنجان می‌گویند: پروفیسور ثبوتی) قسم می‌خورند (علاوه بر نوع قسم خوردن‌های معمول دیگری که همه مردم شهرها و نواحی دیگر ایران دارند). در همین سفر سال ۱۳۸۶ به زنجان و جریان افتتاح ایستگاه لرزه‌نگاری نیز با این مسئله - قسم خوردن مردم به نام استاد ثبوتی - از نزدیک آشنا شدم! از این نظر فکر می‌کنم این تنها موردی است که مردم عادی یک شهر به نام دانشمند همشهری معاصر خود در محاورات روزمره خود برای نشان دادن صحت گفتار خویش قسم می‌خورند

۱- استاد پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، عضو وابسته گروه علوم پایه فرهنگستان علوم

که البته برای من بسیار جالب بود. خوشبختانه - برای من - فرصت ملاقات های بعدی با استاد ثبوتی به ویژه در مناسبت هایی که ایشان را برای سخنرانی و یا افتتاح برنامه های هفته جهانی علم از سوی انجمن ترویج علم ایران (که من در آن فعال هستم) دعوت می کردیم، فراهم شد. همواره استاد ثبوتی را در طی این مدت آشنایی، دانشمندی دیدم که علاوه بر علم و آگاهی در بالاترین درجه، شخصیت مردمی و اجتماعی بسیار قوی دارند. ایشان دعوت علاقمندان را برای سخنرانی و ارائه رهنمود و شرکت در برنامه های علمی عمومی در اقصی نقاط کشور رد نمی کنند و با سفرهای طولانی (تا آنجا که می دانم در داخل کشور معمولاً با قطار) مثلاً از زنجان تا زاهدان می روند تا برای مستمعین سخنرانی کنند. این همت والا را که ایشان در این سن دارند (که ان شاء الله خداوند طول عمر با برکت به همراه سلامت به ایشان اعطا فرماید)، اعتراف می کنم که من در ۴۹ سالگی ندارم!

حضور به عنوان همکار مدعو و پس از آن عضو وابسته شاخه زمین شناسی گروه علوم پایه فرهنگستان علوم برای من فرصتی بود تا از نزدیک بتوانم محضر چنین انسان شریفی را درک کنم. جلسات ما در طی حدود یک سال و نیم (از خرداد ۱۳۹۳ که من به عنوان همکار مدعو در فرهنگستان حضور داشتم) تا پایان شهریور ۹۴ در دفتر رئیس گروه علوم پایه (که جناب استاد ثبوتی باشند) تشکیل می شد و همین فرصتی بود که من دست کم ماهی یک تا دو بار استاد ثبوتی را در دفترشان ملاقات کنم. دقت و پیگیری و توجه شان به مسائل کلان ملی ایران را در جریان برگزاری نشست دریاچه ارومیه در تاریخ ۱۳-۹-۹۳ توسط شاخه زمین شناسی در فرهنگستان علوم درک کردم. استاد ثبوتی که ریاست عالی این نشست را بر عهده داشتند، از ابتدا در تمام بحث های استادان و مسئولان حاضر در نشست مشارکت کرده و علاوه بر اداره جلسه در موارد مختلف نگرانی و دقت خود را در جزئیات معضل ملی خشک شدن دریاچه ارومیه نشان دادند. در ماه های بعد از آن نیز که مشغول تدوین کتاب مجموعه مقالات و مذاکرات این نشست بودیم و ویرایش این مجموعه را از طرف شاخه زمین شناسی من بر عهده داشتم، متوجه شدم که استاد ثبوتی نهایت تلاششان را کردند تا اولاً این کتاب هم در اسرع وقت منتشر شود و هم شخصاً در ویرایش متن کتاب مزبور دقت نظر نشان دادند. در تاریخ ۲۱ مرداد ۹۴ که من برای سخنرانی به مناسبت سالروز زلزله ۱۳۹۱ ورزقان به شهر تبریز دعوت شده بودم، بعد از سخنرانی خود پیامکی را روی گوشی موبایلم از استاد ثبوتی دیدم که با ایشان باید تماس بگیرم، در فرودگاه تبریز و در راه برگشت به تهران

- حدود ساعت ۱۱ شب - بود که با استاد تماس تلفنی برقرار کردم و فرمودند که در کتاب آماده شده که برای انتشار نهایی شده و در حال ارسال به چاپخانه بود مواردی از اشکالات مختلف دیده‌اند و دستور دادند تا فردا پنجشنبه صبح به محض رسیدن به تهران در منزل به خدمتشان بروم. من هم حدود ساعت ۹ صبح پنجشنبه در منزل استاد حاضر شدم و ایشان را با همان روی خوش و مهربان همیشگی ملاقات کردم. متوجه شدم که با دقت و وسواس کتاب مجموعه مقالات و مذاکرات نشست دریاچه ارومیه را مطالعه فرموده‌اند، و موارد متعددی از اشکالات را به من متذکر شدند. وقتی اشکالات مورد نظر استاد را دیدم متوجه شدم که واقعاً حق با ایشان بوده و این موارد را من دقت نکرده بودم. به هر حال در اسرع وقت و مطابق نظر استاد این اصلاحات را در طی روز پنجشنبه و جمعه نهایی کردم و خوشبختانه کتاب هم در هفته بعد از آن - در هفته آخر مرداد ۹۴ - منتشر شد. جالب است که استاد ثبوتی در ارسال این کتاب به تمامی نهادهای مسئول در کشور و افراد و سازمان‌ها و ستادهایی که ممکن است نتایج مطالعات منتشره در کتاب در تصمیم‌گیری‌هایشان برای این موضوع کلان ملی اثر مهم و مثبتی بگذارد وسواس و دقت نشان دادند و تا آنجا که استاد دکتر درویش زاده در جلسه مهرماه شاخه زمین شناسی فرهنگستان علوم فرمودند این مجموعه با نظارت و نظر استاد ثبوتی برای تمام مراجع مهم تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در مورد دریاچه ارومیه - و موارد مشابه مشکل دریاچه ارومیه - در کشور ارسال شده است. خداوند وجود شریف این دانشمند عزیز و محبوب کشور ما را برای نسل دانشجویانی چون من حفظ فرماید و طول عمر همراه با عزت و سلامت به این مرد بزرگ که همه عمر خود را صرف خدمات علمی به کشورش کرده و تمام دغدغه‌هایش دغدغه امروز و فردای ایران بوده است، عطا فرماید. آمین یا رب العالمین.